

4. Ухвала Європейського суду з прав людини від 05.07.2016 щодо прийнятності у справі «Антон Васильович Лісний та два інших заявники проти України і Росії». URL: <https://rm.coe.int/16806b5961> (дата звернення: 30.09.2019).

5. Постанова Касаційного цивільного суду у складі Верховного Суду від 11.07.2018 у справі № 219/11736/16-ц. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/75345588> (дата звернення: 30.09.2019).

ПРАГМАТИЧНЕ СПРЯМУВАННЯ ЗАСОБІВ МОВНОГО ВЖИТКУ ЮРИДИЧНОЇ ГАЛУЗІ НА ВИРІШЕННЯ ЗАВДАНЬ РЕАЛІЗАЦІЇ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНОЇ СТРАТЕГІЇ УКРАЇНИ

УДК 340.1

<https://doi.org/10.32849/2409-9201.2020.20.6>

Янчук І. А.,

кандидат філологічних наук, старший науковий співробітник відділу методології приватноправових досліджень НДІ приватного права і підприємництва імені академіка Ф. Г. Бурчака НАПрН України

Yanchuk I. Pragmatic sending of facilities of linguistic consumption of legal industry to the decision of tasks realization of eurointegration strategy of Ukraine

One of the ways of application of terminology vocabulary is pragmatic direction, which foresees the choice of practical meaning, existence and effectiveness of which predetermine knowledges about the leksiko-semantic features of the linguistic system, awareness of these processes and also application of these possibilities in legal activity.

In any scientific, zakonoproektniy, it is necessary to take into account features of use of word practical legal activity, that it is CPLD, above all things, with combination of words in combination of words, as a separate word, usually, burdened konotativnimi stratifications and various tints of maintenance.

In embodiment of all withstand requirements to application of language means as combinations of words, necessary legal industry in practice, pragmatic positions and directions become now the source of important and useful knowledges (in this case – linguistic) which influence on maintenance and forming of legal idea now. In this understanding of knowledge about compatibility of words in Ukrainian it costs to examine as a practical mean of development of legal industry.

Knowledge about the choice of the most successful combination of words is engulfed information about linguistic norms and rule, requirements and semantic features of word in the structure of connection. For legal industry such knowledges have the applied character, protect from a wrong and inexact consumption, unsuccessful choice, instrumental in neutrality or strengthen a word in the professional broadcasting of lawyers.

Usually ignoring linguistic rules and requirements results in appearance of unsuccessful and wrong constructions, inexact utterances, however instrumental in the practical mastering of linguistic conformities to law and features is a professional, synonymous, exact and correct language in legal industry.

In the article practical approaches are grounded in relation to the self-weighted direction of language means in form combinations of words, which are used in legal industry. There is a necessity to attract linguistic knowledges about compatibility of words to the choice and creation of successful and synonymous terminology connections in legal industry.

Key words: terminology combinations of words, linguistic knowledges, pragmatic approach, are to facilities of linguistic consumption, feature and conformity to law of linguistic compatibility.

Обґрунтовуються практичні підходи щодо спрямування мовних засобів у формі словосполучень, які застосовуються в юридичній галузі. Доводиться необхідність залучати лінгвістичні знання про сполучуваність слів до вибору вдалих термінологічних сполучень в юридичній діяльності.

Ключові слова: термінологічні словосполучення, лінгвістичні знання, прагматичний підхід до засобів мовного вжитку, особливості й закономірності мовної сполучуваності.

На шляху реалізації євроінтеграційної стратегії України дедалі значущим стає прагматичний підхід до залучення, вжитку і вибору мовних моделей і конструкцій, які створюються за допомогою як загальної юридичної лексики та вузькогалузевих термінів, так і лексики широкого застосування, які виконують важливу прикладну функцію в юридичній галузі. Прагнення бути максимально зрозумілим і переконливим як для суто фахової аудиторії, так і для широкого кола читачів (слухачів і глядачів) в інформаційному просторі зумовлює процес пошуку, відбору, застосування (а іноді й

відтворення) таких мовних одиниць, які повною мірою відповідають вимогам юридичного термінологічного змісту й вжитку [1]. Одним із шляхів застосування термінологічної лексики є прагматичний напрям, який передбачає вибір практичного засобу, існування і дієвість якого зумовлюється знаннями про лексико-семантичні особливості мовної системи, усвідомленням цих процесів, а також застосуванням цих можливостей в юридичній діяльності.

Для того, щоб правильно сформулювати і, головне, донести до читача (слухача) зміст правничої думки (будь-то наукова, законопроектна, практична юридична діяльність), необхідно враховувати особливості вживання слова, що пов'язано, насамперед, із поєднанням слів у словосполучення, оскільки окреме слово, зазвичай, обтяжене конотативними нашаруваннями й різноманітними відтінками змісту. Ізольоване від системних мовних зв'язків слово не несе вичерпної інформації про певне наукове поняття, факт чи явище. До того ж, окреме слово сприймається як багатозначне, позначає предмет думки розпливчасто й неповно. Наразі в правовій галузі (науці, законодавстві, юридичній практиці тощо) слово, набуваючи однозначного (термінологічного) визначення, а відтак і однозначного розуміння (сприйняття), досягає своєрідного маркування (фахового, стилістичного тощо), що, в свою чергу, залежить як від спеціальних відомостей про структуру лексичної системи української мови (семантику, стилістику, граматичні особливості, норми слововжитку тощо), так і від загальних знань, тенденцій, мовних процесів, сучасних уподобань і змін, що в цілому надає можливість диференціювати однаково марковані засоби залежно від мети висловлювання, правильно вибудовувати судження з метою найточнішого втілення правничої або законодавчої думки.

Реалізуються такі знання, правила й тенденції шляхом вибору найбільш вдалого й однозначного мовного засобу, а відбувається це переважно завдяки такій мовній особливості, як сполучуваність (сполучність) слів. У втіленні всіх усталених вимог до застосування мовних засобів у вигляді словосполучень, необхідних юридичній галузі на практиці, прагматичні позиції і спрямування стають наразі джерелом важливих і корисних знань (у цьому випадку – лінгвістичних), які впливають на зміст і формування юридичної думки. У цьому розумінні словосполучуваність в українській мові варто розглядати як практичний засіб розвитку юридичної галузі.

Наприклад, близькі за значенням слова *головний* – *основний* у значенні найголовніший, найсуттєвіший деякою мірою обмежені в словосполученнях.

Так, *головний*, *-а*, *-е* (*зміст, метод, мотив, наголос, напрям, підсумок, приз, ідея, мета, перешкода, причина, проблема, риса, роль, тема, тенденція, умова, джерело, завдання, питання*), проте *засіб, закон, зміст, наголос, напрям, обов'язок, показник, тип, урок, факт, відмінність, причина, риса, робота, суперечність, тема, умова, завдання, значення, питання, заходи, сили* у значенні найголовніший, найсуттєвіший – *основний*, *-а*, *-е*. Усталеність, варіативність, змінюваність або взаємозамінність більшості словосполучень з *основний/головний -а, -е* (*напрям, робота, значення, причина* тощо) залежить від багатьох чинників – мети мовлення, стилістичного забарвлення, мовних смаків, мотивації висловлювання, лексичного оточення і структури висловлювання, тому *закон* в юриспруденції визначається як *основний* (але не *головний*), коли йдеться про Конституцію.

Загалом сполучуваність як універсальний мовний засіб виконує кілька важливих прагматичних функцій стосовно вживання термінологічних одиниць незалежно від часу вжитку. Завдяки такій особливості, насамперед, у мовній системі (і термінологічній у тому числі) зберігається необмежена кількість термінологічних найменувань, здатних позначити будь-яку кількість правових понять, незважаючи на те, що такі термінологічні одиниці перебувають у пасивному слововжитку, проте залучаються до активного застосування, якщо в цьому виникає необхідність з боку юридичної галузі та її діяльності. Так, старі лексикологічні джерела зберігають такі термінологічні сполуки, як: *вбитися в силу; взяти міць* (про закон); *довід упав* (утратив силу); *закон назад не чинить; закон не має зворотної сили; правна сила; правоміць* тощо [2]. Завдяки особливості сполучуваності (коли поєднуються лексеми, в яких є збіг семантики) термін-сполучення не змінюється, зберігає усталені форму й зміст. Як доводить слововжиток, практична цінність сполучуваності термінологічно означених слів виявляється у тому, що незважаючи на те, що такі «старі» терміни часто знаходяться у пасивному слововжитку, спираються багато в чому на старі реалії, традиції, явища суспільного життя, за певних об'єктивних обставин вони можуть бути поновлені й повернуті до активного слововжитку (*чин; чинити; нікчемний*), тобто в цілому лексична сполучуваність сприяє збереженню юридичної термінологічної спадщини, потреба у висвітленні й вивченні якої ніколи не зникає з юридичної діяльності й завжди входить до кола завдань, якими опікуються і термінознавство у філології, і фахові юридичні джерела.

Крім того що термінологічні словосполучення зберігаються в історичному аспекті, а термінологічна лексика пасивного вжитку залучається до опису історичних джерел і подій (що є цілком позитивною тенденцією в юридичній діяльності), сполучуваність (або сполучність) виявляє й такі особливості мовного вжитку, які загалом розглядаються як небажані для юридичної термінологічної системи. Йдеться наразі про синонімію і дублетність термінологічних одиниць, хоча

закономірності сполучуваності як можливість створювати досить близькі за змістом термінологічні конструкції, які, в свою чергу, надають змогу уникати тавтології і небажаних повторів (що є досить поширеним явищем не тільки в юриспруденції), зумовлюють процеси наповнення фахової юридичної мови синонімічними елементами в межах словосполучення з метою правильного розуміння та однозначного тлумачення фахової юридичної думки (*суспільна думка/громадська думка; добросовісність виконання/сумлінність виконання обов'язків; тривалий час/довгий час; правильне рішення/безпомилкове рішення; основні засади/підстави*, на яких базується теорія, тощо). Ті слова, які можна замінити в межах словосполучення, близькі за змістом, проте різняться за своїми лексико-семантичними характеристиками, тобто кожного разу в кожному новому висловлюванні, контексті, письмовому тексті або формулюванні вживання лексичних синонімів зумовлюється як вимогами юридичної галузі, так і багатьма мовними правилами й закономірностями.

Проте через мовну толерантність разом із синонімічними одиницями у мовному вжитку залишаються лексичні дублети. І якщо цінність синонімічної конструкції в юридичній термінології ще можна довести, то ставлення до дублетів у межах будь-якої термінологічної системи є вкрай негативним. Вони існують паралельно, здебільшого не мають додаткового семантичного або стилістичного навантаження. Використання подібних слів не є грубою помилкою, однак коли їх вживанню надається перевага, це призводить до неточностей, збіднення, примітивізації мови, деякою мірою засмічує її, позбавляє її притаманних їй барв і влучності. Наведемо кілька прикладів таких дублетів: *арештувати, арештований* (замість *заарештувати, заарештований*), *важний* (замість *поважний*), *дарити* (замість *дарувати*), *діюче законодавство* (замість *чинне законодавство*), *кінчитися* (замість *скінчитися*), *пустий* (замість *порожній*), *спішити* (замість *поспішати*), *учбовий* (замість *навчальний*) тощо.

Загальновідомо, що українська юридична термінологія охоплює найменування давно відомі, однозначні й усталені. Проте трапляються їх синоніми й навіть дублети, тому практичне застосування і вибір термінологічних словосполучень і сполучень, які наближаються до термінологічних ознак і в яких, насамперед, використовується різнобарвна лексика, багато в чому залежить від екстралінгвістичних (позамовних) чинників, зумовлюється вимогами часу, розвитком юридичної галузі, традиціями, спеціальними знаннями, досвідом, практикою, інтеграційними процесами України, які привносять в юридичну діяльність іншомовні слова, словосполучення, абрєвіатури, нові слова й поняття, що потребують якісного українського перекладу. У таких сучасних процесах науково-теоретичного осмислення і всебічного засвоєння нових понять і підходів важливо не розгубитися серед тих лексичних засобів, які існують у мові та мають свої правила, особливості й закономірності вжитку. Важливо диференціювати слововжиток і сполучуваність слів відповідно до мети, завдань і напрямів юридичного судження, усного висловлювання або письмового тексту. До того ж, важливо враховувати мовні норми і правила, оскільки засоби виокремлення фахового юридичного змісту, актуалізація термінологічного змісту, специфіка утворення словосполучень (збереження, відтворення, нововведення) пролягають через мовні механізми, завдяки яким виявляється особливість семантики (однозначність), функціонування, термінологічного вжитку та відбувається практична реалізація означеної семантики відповідно до різновиду діяльності в юридичній галузі.

Виходячи з можливостей сполучуваності, варто звернути увагу ще й на таку закономірність: одні й ті самі слова в українській мові (та й в інших мовах) утворюють різні за змістом, стилістичним наповненням, фаховою визначеністю, поширенням і вжитком словосполучення, які в цілому притаманні українській мові. Проте словосполучення з тими ж самими словами можуть бути сумнівними за змістом або абсолютно неприйнятними для адекватного сприйняття і розуміння будь-якої теми або проблеми в будь-якій галузі знань. Як свідчить Словник-довідник з українського літературного слововживання, пов'язано це з тим, що багато слів і значень слів обмежені у своїх зв'язках семантичними відношеннями самої мовної системи, тобто властивими даній мові законами зв'язку лексичних значень, які можуть виявлятися тільки разом з чітко визначеним колом понять та їх словесних позначень [3]. Відповідно до такого розуміння невдалими є: по-перше, словосполучення, утворені без належної уваги до значень їх складових частин (поєднуються слова з несумісними, кардинально протилежними або тавтологічними значеннями): *винятково здивувати; відбулася новина; відбулася угода; відбуваються помилки; висока кількість; здійснення змісту; відбувся процес; дати велику оцінку; наполеглива перешкода; зустрітися лицем до лица; охопила думка; переробка справи; попит занедав; робити рішення; пройшла розмова; розбивати точку зору; тим більше зменшуватися; трапилася невдача; утворювати враження; складні ускладнення; громадське суспільство; надзвичайно чудовий; обставини змін; по-друге, не вживані або рідко вживані словосполучення (переважно створені за іншомовними моделями): *взагалі кажучи; задавати (задати) запитання; іноземні слова; круглий рік; надавати уваги; ні в якому випадку; приймати до уваги; приймати міри; приймати участь.**

Особливістю термінологічного словосполучення є, насамперед, семантична єдність усіх його структурних компонентів, які визначають зміст терміна-словосполучення. За таких особливостей

відбувається послідовне приєднання до початкового вихідного однослівного терміна змістовного уточнення у вигляді додаткових слів, які використовуються для його видових кореляцій. Такий підхід надає можливості створювати термінологічні одиниці, які складаються з двох і більше компонентів, відповідають вимогам щодо однозначного терміна, оскільки семантика кожного з компонентів цих словосполучень не дає змоги виокремити значеннєвий центр, що надає можливість говорити про їх семантичну єдність у тому розумінні, що семантика термінологічного словосполучення не є лише сумою значень компонентів, а формується завдяки об'єднанню двох або більше лексичних одиниць у межах терміна-сполучення, що складається з двох або більше компонентів, які створюють однозначність термінологічного сполучення. За такої послідовності формуються усі терміни-словосполучення (і ті сполучення слів, які близькі до ознак терміна), однозначність яких формується і утримується в межах терміносистеми завдяки сталому об'єднанню семантики складових терміносполучення: *юридична сила; споживні речі; цивільний оборот; правові наслідки; нікчемний правочин; заінтересована особа; передання речі; самочинне будівництво; громадянське суспільство* тощо.

Чи трапляються на цьому шляху невдалі поєднання слів у межах одного сполучення, громіздкі конструкції з ознаками тавтології чи недостатньо усталеними елементами? На жаль, досить часто: *грошові кошти; посадові і службові обов'язки; поняття терміна; кінцевий результат; етимологія походження; за договором поруки поручитель поручається* тощо. Наведені конструкції загалом є зрозумілими для всіх фахівців (та й для широкого загалу мовців), деякі з них є загальноновизнаними в юриспруденції (*за договором поруки поручитель поручається*). Проте решта наведених конструкцій потребує уточнення (принаймні, виникають запитання щодо їх термінологічного вжитку). Тобто є підстави говорити про те, що такі конструкції не відповідають правилам юридичної техніки, а саме – не є однозначними, зрозумілими, точними, нейтральними та економними в процесі залучення до юридичних текстів, усталеними щодо мовних засобів втілення в юридичній галузі. В цілому, виходячи з такого навіть невеликого переліку невдалих юридичних конструкцій, можна говорити про деякі закономірності, правила та порушення або недотримання вимог щодо термінів-словосполучень. Якщо конструкція складається зі значної кількості усталених компонентів, то є велика вірогідність того, що в повному складі або скороченому вигляді вона залишиться в межах терміносистеми та буде застосовуватися в юриспруденції. У свою чергу, вилучення одного терміна зі складу термінологічного словосполучення, яке налічує два компоненти, призводить до зміни терміна і, відповідно, викликає появу нового змісту.

Будь-яка проста значеннева мовна одиниця реалізується, принаймні, в двох аспектах – формі й змісту.

Деякі вчені зазначають, що слово має визначення (має лексичне значення) незалежно від сполучуваності з іншими словами, а саме зміст (смісл) виникає у словосполученні. Зауважують також, що у словосполученні відбувається специфікація значення, яка спирається на знання понять, реалій, і через те, власне, не є лінгвістичним процесом [4]. Тому цілком очевидним є те, що появу, вибір новостворених вузько-галузевих термінологічних сполучень та словосполучень загального мовного вжитку в юридичній діяльності, залучення їх до активного вжитку, визнання їх корисними для юридичної галузі або переведення їх до пасивної лексики не можна вважати процесами завершеними.

Визначення юридичних понять, напрямів, законодавчих норм, правових теорій відбувається із залученням лексики загального вжитку, яка застосовується у складі словосполучення. Цей процес супроводжується різними підходами, серед яких засвоєння мовних правил і закономірностей сполучуваності слів має прикладний характер. Знання про застосування мовних засобів набувають практичної цінності, що суттєво впливає на формування і функціонування фахової мови юридичної галузі. Завдяки таким підходам сполучуваність (сполучність) розглядається як продуктивний засіб специфікації значення, актуалізації саме тієї семантики, якої потребує юридична галузь і яка втілюється в юридичній діяльності щодо опрацювання, створення і тлумачення документів, джерел і матеріалів інтеграційного спрямування.

Сполучуваність як універсальний мовний засіб виконує кілька важливих завдань як щодо формування, сталості й наповнення термінологічної системи (вибір мовних одиниць з метою однозначного найменування відповідних понять, втілених у формі словосполучення), так і вдалого використання таких словосполучень, які визначають і пояснюють юридичні терміни, «супроводжують» судження, втілюють зміст розробок і напрацювань. Йдеться, насамперед, про правильний вибір слова з метою відповідного донесення змісту й правильного розуміння юридичної інформації і тематики. Так, *винятковий* (який становить виняток із загальних правил, особливий, надзвичайний) вживається зі словами: *випадок, закон, організатор, результат, розум, талант, успіх, вага, вимогливість, винахідливість, гідність, дипломатичність, людина, можливість, особистість, особливість, пам'ять, причина, роль, сила, ситуація, точність, увага, значення, явище, обставини, права, умови та виключний* (який поширюється тільки на когось, щось; єдиний), вживається зі словами: *власність, місце, право, становище, обставини*.

Стан, становище, положення (з багатьох значень цих слів тут узято тільки потрібні для порівняння). *Стан* (те саме, що становище, а також фізичне самопочуття або настрої тощо, відмінність полягає у тому, що ці слова часто сполучаються з різними словами): *акти громадянського стану; внутрішній стан країни; воєнний стан; економічний стан; міжнародний стан; надзвичайний стан; родинний стан; суспільний стан; станом на 1 січня; стан речей; у занедбаному стані; моральний стан; стан невагомості.*

Становище 1. Обставини, умови, в яких хтось, щось перебуває, існує, діє тощо: *внутрішнє становище; матеріальне становище; становище на фронті; міжнародне становище; критичне становище; скрутне становище; виправити становище; шукати виходу зі становища.*

Становище 2. Місце, роль у суспільстві, професійному середовищі, родині тощо: *нелегальне становище; соціальне становище; рівноправне становище.*

Положення 1. Місце перебування, розташування, розміщення: *географічне положення; положення тіла; сидяче положення.*

Положення 2. Зведення правил, законів тощо: *положення про вибори; теоретичні положення.* У значенні *становище* не вживається.

Привласнювати, присвоювати. *Привласнювати* (робити щось власністю): *привласнювати землю; привласнювати чужу працю; привласнювати майно; привласнювати чийсь ідею.* *Присвоювати* (надавати комусь службового або почесного звання): *присвоювати почесне звання заслуженого діяча науки; присвоювати звання лейтенанта.*

Незаперечний, безперечний. *Незаперечний* (який не може бути заперечений, не викликає сумнівів; явний, очевидний): *авторитет, доказ, зв'язок, успіх, факт, істина, перевага, досягнення, підтвердження, право, рішення, явище.* *Безперечний* (який не викликає будь-яких заперечень, сумнівів, цілком очевидний): *доказ, зв'язок, інтерес, лідер, істина, ознака, перемога, правда, реальність, річ, досягнення.*

У створенні юридичних текстів і у будь-якому усному мовленні юридичного спрямування варто враховувати стилістичну забарвленість слів.

Так, *призводити* є синонімом до слів *приводити, привести*, проте *призводити* вживається переважно в негативному сенсі, в значеннях – доводити когось до чогось, до якихось учинків тощо: *призводити до безумства; призводити (привести) до біди; призводити до занепаду; призводити до зниження показників.* *Прихильник, прибічник.* *Прихильник* (той, хто підтримує, захищає когось, щось, поділяє чийсь погляд тощо). *Прибічник* (те саме, що *прихильник*, але часто зневажливо).

На такі особливості й закономірності мовної сполучуваності, які надають можливість вибору (правильного відповідника юридичному поясненню і обґрунтуванню), варто постійно звертати увагу в будь-якій галузі юридичної діяльності. Необхідно враховувати сполучуваність слів і всі семантичні перетворення і зміни, які можуть відбуватися в межах цього явища. Дотримання правил і закономірностей сприяє найбільш вдалому застосуванню продуктивних моделей словосполучення, а відтак – точному судженню, однозначному найменуванню, термінологічному закріпленню, без практичного вжитку й застосування яких неможливий розвиток юридичної галузі.

Зважаючи на визначені вимоги щодо правильності, однозначності й точності фахових суджень й обґрунтувань у формі словосполучень, доцільно нагадати, що варто приділяти більше уваги прагматичному підходу до всіх засобів мовного вжитку, які, набуваючи ознак сталості, однозначності й точного вжитку в юридичній діяльності, створюються і формуються за загальними моделями й правилами, нормами й особливостями, які існують і діють щодо сполучуваності слів як загального мовного явища. У багатьох випадках необхідне (точне, термінологічне, влучне й однозначне) значення виявляється завдяки сполучуваності з іншими словами, що зумовлює вивчення, коментування і пояснення як загальних принципів утворення і функціонування слів у межах сполучення, так і невдалих проявів, труднощів слововжитку з метою донесення думки, побудови чіткої комунікації, застосування вдалих відповідників у процесі перекладу українською мовою євроінтеграційних документів і джерел.

Для формування юридичної думки залучаються словосполучення, частина з яких має усталену структуру, компоненти якої є нерозривно пов'язаними одне з одним завдяки збігу семантики, що унеможливує зміну їхнього складу. Такі стійкі словосполучення є незмінними, однозначними термінологічними словосполученнями з ознаками, притаманними виключно юридичній галузі. Заміна компонентів у структурі таких словосполучень призводить до руйнування семантики терміна. Решта ж словосполучень має «рухливу» структуру, тобто компоненти словосполучення можуть змінюватися, замінюватися залежно від семантичної мотивації юридичного судження. Такі конструкції наближаються до термінологічних сполучень, виконують важливу прикладну функцію в юридичній діяльності – відтворюють юридичну думку в мовленні, друці, в усіх сферах соціального, політичного й економічного життя. Ефективність використання таких моделей пов'язано з вибором найбільш вдалих компонентів, застосування яких зумовлюються прагматичними підходами до засобів мовного вжитку, а саме – до мовних одиниць у межах словосполучення відповідно до мети юридичної діяльності. Знання про вибір найбільш вдалого варіанта охоплюють інформацію про мовні норми й правила, вимоги й

семантичні особливості слова в структурі словосполучення, і для юридичної галузі мають прикладний характер, захищають від неправильного й неточного вжитку, невдалого вибору, сприяють нейтральності або підсилюють слово в професійному мовленні юристів. Зазвичай нехтування мовними правилами й вимогами призводить до появи невдалих конструкцій і неточних висловів, проте практичне засвоєння мовних закономірностей і особливостей сприяє фаховій, однозначній, точній і правильній мові в юридичній галузі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Янчук І. А. Юридична термінологія: моделі застосування. Приватне право і підприємництво. Збірник наукових праць. Вип. 12, 2013 р. /редкол.: Крупчан О. Д. (гол. ред.) та ін. К.: Науково-дослідний інститут приватного права і підприємництва імені академіка Ф. Г. Бурчака НАПрН України, 2013. С. 32–36.
2. Російсько-український словник правничої мови (понад 67000 слів). Головний редактор А. Ю. Кримський. Київ, 1926. Передмова до видання 1984 року (Нью-Йорк).
3. Головащук С. І. Словник-довідник з українського літературного слововживання. К.: Наук. думка, 2010. 432 с.
4. Кочерган М. П. Слово і контекст (лексична сполучуваність і значення слова. Львів: Видавництво при Львівському державному університеті видавничого об'єднання «Вища школа», 1980. 184 с.